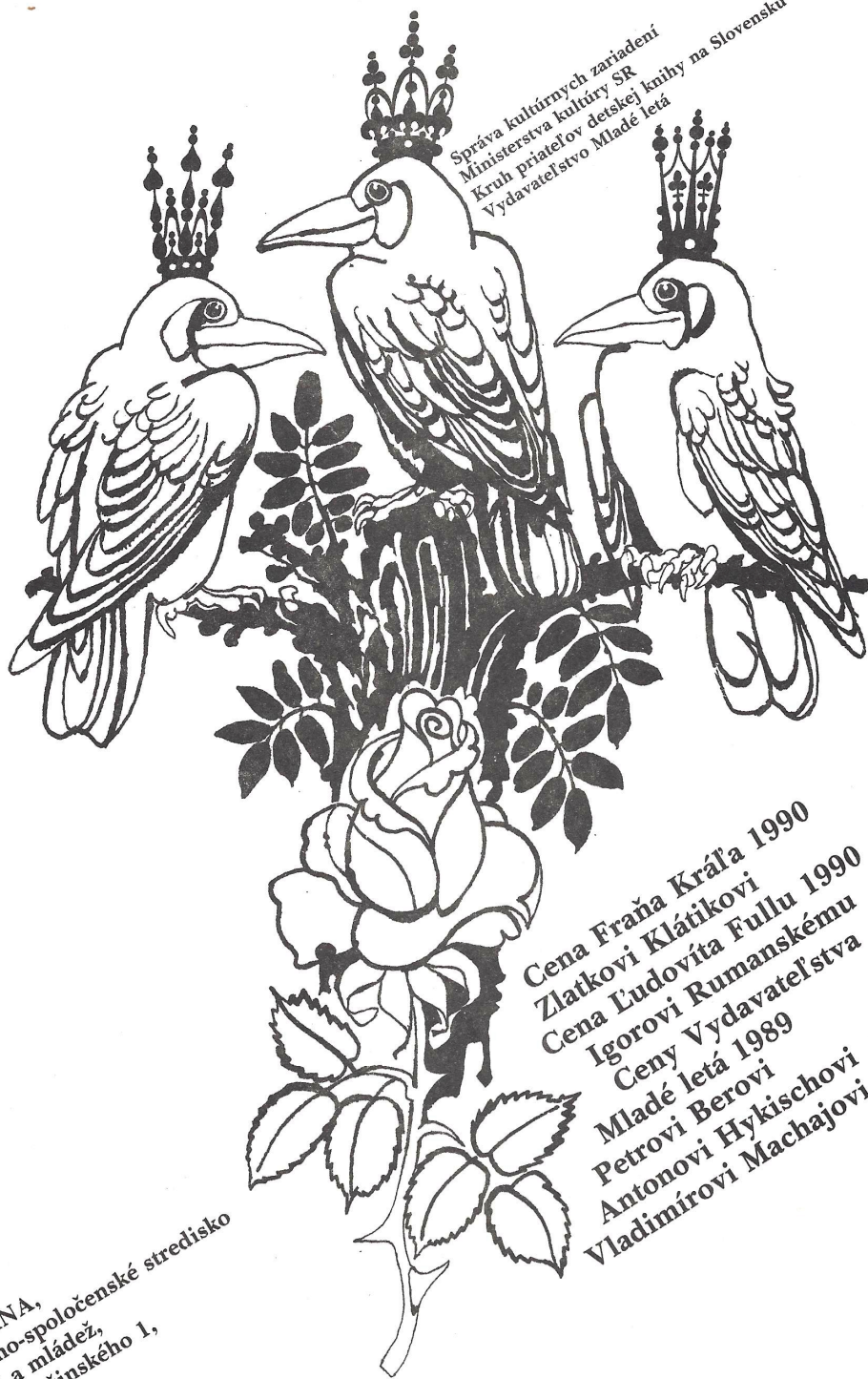


# Ceny detskej knihy

BIBIANA,  
kultúrno-spoločenské stredisko  
pre deti a mládež,  
nám. P. Dobšinského 1,  
Bratislava  
otvorené denne  
10.00 do 18.00 hod.  
okrem pondelka



Správa kultúrnych zariadení  
Ministerstva kultúry SR  
Kruh priateľov detskej knihy na Slovensku  
Vydavateľstvo Mladé letá

Cena Fraňa Kráľa 1990  
Zlatkovi Klátikovi  
Cena Ľudovíta Fullu 1990  
Igorovi Rumanskému  
Ceny Vydavateľstva  
Mladé letá 1989  
Petrovi Berovi  
Antonovi Hykischovi  
Vladimírovi Machajovi

## NOVÍ NOSITELIA CIEN

Výstava Ceny detskej knihy je prehliadkou literárnej a ilustračnej tvorby nových nositeľov cien v oblasti literatúry pre deti a mládež. Ceny sa udeľujú osobitne za literárnu tvorbu a za ilustrácie.

Cena Fraňa Kráľa je každoročné ocenenie spisovateľa za doterajšiu tvorbu pre deti a mládež. Udeľuje ju Slovenský literárny fond, Priatelia detskej knihy a vydavateľstvo Mladé letá.

Cena Eudovíta Fullu je každoročné ocenenie ilustrátora za doterajšiu tvorbu pre deti a mládež. Udeľuje ju Slovenský fond výtvarných umení, Priatelia detskej knihy a vydavateľstvo Mladé letá.

Nositeľom Ceny Fraňa Kráľa 1990 je literárny vedec a spisovateľ PhDr. Zlatko Klátik, CSc. Uvedenú cenu získal za prínos do literárnej kritiky, histórie a teórie tvorby pre deti a mládež, a to najmä za monografie o významných autoroch pre deti.

Cenu Eudovíta Fullu 1990 získal akademický maliar Igor Rumanský za výtvarne osobité, svojou poetikou emotívne obohacujúce a komunikatívne poňatie ilustrácie detskej knihy.

Cenou vydavateľstva Mladé letá sa hodnotí produkcia vydavateľstva za uplynulý rok podľa kritérií, ktoré prihliadajú na tvorivý prínos, jedinečnosť stvárnenia témy, originalitu a v neposlednom rade aj adekvátnosť pre detského prijímateľa.

Cenu vydavateľstva Mladé letá za rok 1989 získal spisovateľ Anton Hyskýš za tvorivý prínos do žánru autorskej rozprávky v knihe Kamarát Čipko.

Dalším nositeľom Ceny vydavateľstva Mladé letá za rok 1989 je Peter Bero. Uvedenú cenu získal za nekonvenčný vklad do literatúry faktu v knihe Matematici, ja a ty.

Cenu vydavateľstva Mladé letá za ilustrácie za rok 1989 získal akademický maliar Vladimír Machaj za tvorivé rozvíjanie klasických princípov ilustrácie v diele Milana Rúfusa. Kniha rozprávok.

## ZLATKO KLÁTIK, literárny vedec, kritik, spisovateľ, prekladateľ a publicista

PhDr. Zlatko Klátik, CSc. sa narodil 24. januára 1922 v Starej Pazove v Južoslávii. Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Novom Sade, učiteľskú školu v Sombore, filozofickú fakultu v Belehrade a v Bratislave. Pracoval ako učiteľ, redaktor a vedecký pracovník Slovenskej akadémie vied.

Jeho bibliografia je rozsiahla a tematiky i žánrovo bohatá. V oblasti literatúry pre deti a mládež začal beletristickou tvorbou. Najdôležitejšia časť jeho tvorby však spočíva v oblasti teórie, histórie a kritiky literatúry pre deti a mládež. Venoval sa jej sústavne od začiatku 50. rokov. Stal sa hlavným predstaviteľom kritiky tvorby pre deti v čase, keď sa kritická činnosť v tejto oblasti len formovala a zostával ním aj v ďalších etapách vývinu. Vtedajšia jeho skutočne plodná kritická aktivita je cenná najmä tým, že aj literatúre pre deti sa sústavne a s celou vážnosťou začala venovať taká kritická pozornosť, aká nemala v jej dovtedajších dejinách obdobu. V tomto čase bola jeho kritická činnosť najrozsiahlejšia a najplnnejšia. Zaujal najmä úsilím posúvať latku náročnosti stále vyššie, osobitne v ideovej oblasti.

Popri literárnokritickej práci sa Klátikov záujem orientuje aj na monografie o autoroch pre deti, ktoré odzrkadľujú vývin Klátikovej literárnovednej metodológie, znáročňovanie kritérií, najmä v systémovosti a koncepcii výskumu literatúry pre deti.

Patril k tým slovenským kritikom, ktorí chápali detskú literatúru ako neoddeliteľnú súčasť literatúry národnej.

Najvýraznejšie atribúty Klátikových literárnych ambícií sú tvorivý nepokoj, hľadacstvo, zanietenosť a prkldná usilovnosť.

PhDr. Henrich Pifko, CSc.

### Z bibliografie literárnovednej tvorby Zlatka Klátika

1. Fraňo Kráľ, zakladateľ slovenskej socialistickej literatúry pre mládež. - Slovenský spisovateľ 1953.
2. Eudmila Podjavorinská a detská literatúra. - Slovenský spisovateľ 1955.
3. Poetka detstva a bolesti. Život a dielo Márie Rázusovej-Martákovéj. - Mladé letá 1957.
4. Veľký rozprávkár. Príspevok k problematike Andersenovej rozprávky. - Mladé letá 1962.
5. Štúrovcí a Južoslavia. - Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1965.
6. Vývin slovenského cestopisu. - Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1968.
7. Ondrejovov mýtus o slobode. - Slovenský spisovateľ 1969.
8. Krajina plná detstva. Hronského tvorba pre mládež. - Mladé letá 1971.
9. Eudmila Podjavorinská (1872 - 1951). - Osvetový ústav 1971.
10. Slovo, kľúč k detstvu. (Dielo, druh, kontext v tvorbe pre mládež). - Mladé letá 1975.
11. Slovenský a slovanský romantizmus. Typológia epických druhov. - Veda 1977.
12. Album Eudmily Podjavorinskej. - Mladé letá 1978.
13. Svetová literatúra pre mládež. /Profily a prehľady). - Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1978.
14. Slovenská a južoslávská literatúra. Vývinové aspekty medziliterárnych vzťahov. - Veda 1987.

## IGOR RUMANSKÝ, akademický maliar, grafik, ilustrátor

Igor Rumanský sa narodil 10. marca 1946 v Demänovej. Študoval na SŠUP a v rokoch 1965 až 1971 na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave u profesorov Dezidera Millyho a Vincenta Hložníka. V súčasnosti sa súbežne venuje pedagogickej práci na VŠVU, voľnej grafickej tvorbe a ilustrácii. Výtvarný prínos ilustračnej tvorby Igora Rumanského, predstavujúcej viac ako 50 knižných titulov pomerne širokej škály autorov i zamerania, bol odbornou verejnosťou niekoľkonásobne ocenený.

Igor Rumanský je meditatívnym typom umelca uvážlivo hľadajúcim najadekvátnejšiu a najplnšiu formu výtvarného vyjadrenia v nadväznosti na literárnu predlohu. Ilustrácia detskej literatúry vedie Igora Rumanského k špecifickému výtvarnému poňatiu, vedome modelovanému schopnosťami malého percipienta ako i snahou pozitívne pôsobiť na formovanie jeho osobnosti. Čitateľovi nevnučuje svoju predstavu o literárnej postave či situácii, ale sústreďuje sa na emotívne vyvolanie predstavy a duševného rozpoloženia v kontexte s ideovým posolstvom. Instinktívne nachádza vhodnú mieru reálnej transpozície námetu, blízku detsky čistému svetu, vyjadrenú poeticky a s istou dávkou romantizmu.

Pre osobnostný a tvorivý naturel Igora Rumanského je dôležité osobné a vnútorné stotožňovanie sa s literárnym dielom, ktorého obohacujúca a inšpirujúca rezonancia potom vytvára optimálny predpoklad k spätnému výtvarnému umocneniu predlohy.

Xénia Lettrichová

### Z bibliografie ilustračnej tvorby Igora Rumanského

1. L. Novomeský: Z piesní o jednote - 1971
2. J. Záborský: Bitka pri Rozhanovciach - 1976
3. J. Hrušovský: Jánošík - 1977
4. V. Mihálik: Posledná prvá láska - 1978
5. F. Hrubín: Ako sa chytá radosť - 1978
6. M. Rúfus: Sobotné večery - 1979
7. M. Jančová: Rozprávky starej matere, Zofkine rozprávky - 1979
8. R. Moric: Podivuhodné príbehy Adama Brezulu - 1980
9. P. Dobšínsky: Zakliata hora - 1980
10. M. Rúfus: Óda na radosť - 1981
11. V. Mihálik: Výber z ľudostnej poézie - 1981
12. J. C. Hronský: Slnovratka - 1983
13. M. Rúfus: Mám ústa plné tvojich úst - 1988
14. L. Ballek: Konf z Orlanda - 1989
15. J. Neruda: Malostranské poviedky - 1989

### Ceny Igora Rumanského za ilustračnú tvorbu

- 1971 - Strieborná medaila IBA v Lipsku  
Z piesní o jednote (L. Novomeský)
- 1975 - Čestné uznanie v súťaži Najkrajšie knihy roka  
To bola vojna (zostavil J. Turan)
- 1978 - Čestné uznanie v súťaži Najkrajšie knihy roka  
Posledná prvá láska (V. Mihálik)
- 1978 - Cena vydavateľstva Smena  
Posledná prvá láska (V. Mihálik)
- 1978 - Cena vydavateľstva Mladé letá  
Ako sa chytá radosť (F. Hrubín)
- 1985 - Cena vydavateľstva Mladé letá  
Cosette (V. Hugo)
- 1988 - Čestné uznanie v súťaži Najkrajšie knihy roka  
Mám ústa plné tvojich úst (M. Rúfus)

## ANTON HYKISCH, spisovateľ, prozaik

Anton Hykisch sa narodil 23. februára 1932 v Banskej Štiavnici. Vyštudoval Vysokú školu ekonomickú v Bratislave. Žije a tvorí v Bratislave.

V už po viac rokov konštatovanom krízovom stave teritória autorskej rozprávky sa črtá možné produktívne východisko. Stelesňuje ho v našich pomeroch tematická novinka - odmenená rozprávka Kamarát Čipko. Autor v nej zoznamuje s možnosťami elektroniky najmladšieho čitateľa. Pri práci využíva klasický žánrový pôdorys folklórnej rozprávky, obohatený o prvky rozprávky zvieracej, ale rovnako aj o prvky sci-fi literatúry a literatúry faktu. Naznačuje využitie elektroniky vo vzdelávaní, v priemysle, v motorizme, v domácnosti, ale aj v umení. Jeho akcent na produktivnosť spojenia ľudí a počítačov je skrytou polemikou s výstražnými hlasmi, varujúcimi pred expanziou počítačovej techniky do života človeka. Kamarát Čipko je knihou viacvrstevnatou. Možno ju vnímať ako jednoduchú fantastickú rozprávku, súčasne však aj ako snahu obohatiť vedomie dieťaťa o preferovanú dimenziu súčasného sveta, no najmä ako výrazný pokus o humanizáciu sveta modernej techniky.

PhDr. René Blík  
predseda poroty

### Bibliografia tvorby Antona Hykischeho

- vydavateľstvo Mladé letá
- 1. Kanada nie je "kanada", 1968
- 2. Volanty do nebies, 1975
- 3. Budúcnosť je už dnes, 1987
- 4. Kamarát Čipko, 1989

Ceny A. Hykischeho za tvorbu pre deti a mládež  
Cena vydavateľstva Mladé letá 1987

## PETER BERO, matematik, spisovateľ

Peter Bero sa narodil 14. novembra 1950 v Novej Bošáci. Vyštudoval Matematicko-fyzikálnu fakultu UK v Bratislave.

Autor sa vo svojej knihe Matematici, ja a ty sústredil na jedenásť matematických osobností a v rámci samostatne koncipovaných kapitoliek dochádza k metamorfózam strohých učebnicových mien na skutočne viacrozmerné panoramaticky videné osobnosti. Bero pred očami (a myslením) čitateľa demonštruje metódu uvažovania veľkej historickej postavy, demaskuje aj metódu či cestu osobného prisvojovania si intelektuálnych výkonov predchodcov, čím iniciuje k napodobovaciemu výkonu aj čitateľa. Neobmedzuje sa len na "matematickú" tvár svojich postáv, ale ich portréty približuje v duchovnej viacrozmernosti. Základný text mohutnie v kontext, z ktorého čitateľ poznáva aj dobové súvislosti, osvojuje si historické nadväznosti a začína chápať nevyhnutnosť a význam prepojenia matematického a filozofického obrazu sveta. V tomto procese, vyžadujúcom si vysokú mieru intelektuálneho nasadenia, trpí sa schopnosť flexibilného myslenia čitateľa.

Doc. PhDr. Milan Jurčo  
člen poroty

### Bibliografia tvorby Petra Bera

- vydavateľstvo Mladé letá
- 1. Motýlie počty, 1984, 1987

Ceny P. Bera za tvorbu pre deti a mládež  
- ocenenia za rozhlasové hry

## VLADIMÍR MACHAJ, akademický maliar, ilustrátor

Vladimír Machaj sa narodil 8. decembra 1929 v Martine. Absolvoval Vysokú školu umeleckopriemyselnú v Prahe. Žije a tvorí v Bratislave.

V mnohostrannom žánrovom rozpätí kníh pre deti a mládež má nezastupiteľné miesto klasická kniha rozprávok so svojím čarom fantazijného sveta, s nevyhnutným bojom dobra a zla, ktoré prichodí absolvovať vždy znova novonastupujúcim čitateľským pokoleniam. V Knihe rozprávok od M. Rúfusa syntetizuje V. Machaj tradície ilustrovania slovenských rozprávok od Vodrážku cez Fullu, aplikujúc najmä fullovské charakteristické dekoratívne prvky kvetov, kompozičnú osnovu významových plánov, hložnkovský dynamizmus, a napokon nechýba autentická koncepcia samotného V. Machaja. Je to koncepcia, ktorá organicky spája výtvornú predstavu s funkčnou transpozíciou literárnej predlohy. V Knihe rozprávok uplatňuje vo vrcholnej miere celý doterajší register svojich ilustrátorských skúseností. Spolu s ľudsky múdrom, hlbokým textom knihy vytvárajú jeho ilustrácie dielo, ktoré patrí k tomu najkrajšiemu a najhodnotnejšiemu, čo v posledných rokoch vzniklo v literatúre pre deti a mládež.

PhDr. Marián Veselý  
predseda poroty

### Výber z ilustračnej tvorby Vladimíra Machaja

- H. Beecher-Stoweová: Chalúпка strýčka Toma, 1955
- H. Zelinová: Jakubko, 1959
- M. Rázusová-Martáková: Tri želania, 1959
- N. Tanase: Ústna harmonika, 1960
- E. Zábek: Zlato a slovo, 1962
- Ako líška prekabátila leva, 1963
- M. Majerová: O sliepocke a kohútíkovi, 1964
- R. Kipling: Kniha džunglí, 1965
- F. Narryat: Deti z Nového lesa, 1966
- E. R. Burroughs: Tarzan z rodu opíc, 1967
- E. R. Burroughs: Tarzanov návrat, 1968
- E. R. Burroughs: Tarzanove želmy, 1969
- E. R. Burroughs: Tarzanov syn, 1970
- M. Rázusová-Martáková: Koza odratá a jež, 1968
- E. Chmelová: Kráľ Artuš a jeho družina, 1972
- J. Pavlovič: Kuriatko a obláčik, 1977
- Š. Žáry: Ako zima koncertuje, 1980
- M. Rúfus: Mechúrik Koščúrik s kamarátmi, 1982
- L. Ťažký: Jánošíkova slza, 1983
- R. Moric: Rybka so zlatou korunkou, 1986
- M. Rúfus: Kniha rozprávok, 1989

### Ceny V. Machaja za ilustračnú tvorbu pre deti a mládež

- 1976, bronzová medaila z Biennale užitej grafiky v Brne
- 1976, Cena Martina Benku
- 1976, zlatá medaila z Medzinárodného knižného veľtrhu v Moskve
- 1977, strieborná medaila z Medzinárodnej knižnej výstavy v Lipsku
- 1978, Cena Ľudovíta Fullu

Vydala Správa kultúrnych zariadení MK SR v Bratislave ako materiál k výstave Ceny detskej knihy, BIBIANA, jún. 1990.  
Zodpovedný za vydanie: Ing. Pavol Straka, riaditeľ SKZ MK SR.  
Odborná spolupráca: Júlia Haulišová, Peter Cpin.  
Náklad: 1000 ks.  
Grafická úprava: Peter Hudák.  
Tlač: SLOVŠPORT Bratislava.  
Povolenie: 17/90-53.